

---

## ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์บริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย

---

อัศดุรอนิง สือเต<sup>1</sup>, นิอัศดุรากับ บินนิฮัสซัน<sup>2</sup>, ซาวาวิ ปะดาอาหมิน<sup>3</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิม ในด้านการผสมกลมกลืนและการยอมรับทางวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านการศึกษา และผลกระทบของความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ที่มีต่อความมั่นคง ความสงบสุขของสังคมบริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย ดำเนินการวิจัยโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากชุมชนมุสลิมและชุมชนไทยพุทธที่อยู่บริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมมีการผสมกลมกลืนและเกิดการยอมรับวัฒนธรรมของกันและกัน เช่น การกิน การยืมคำมาใช้ในการพูดประจำวัน และการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ จึงทำให้มีความเข้าใจและช่วยเหลือกัน 2) ด้านการเมือง พบว่าความสัมพันธ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่นจะเป็นความสัมพันธ์ทางบวกและมีความร่วมมือเป็นกลุ่มเดียวกันมากกว่าการเมืองระดับชาติ 3) ด้านการศึกษา พบว่าการศึกษามีความสำคัญมากต่อการสร้างและการปลูกฝังความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาลเพราะทำให้เด็กมีความใกล้ชิดสนิทกันซึ่งเป็นการปูพื้นฐานในการยอมรับวัฒนธรรมระหว่างกัน ส่วนการศึกษาระดับอุดมศึกษาช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาทั้งสองฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมสูงขึ้น เข้าใจวิถีชีวิตรู้จักนำหลักวิชาการต่าง ๆ มาพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์และชุมชนได้ดี และ 4) ผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างชาตินั้นความอคติทางชาติพันธุ์ยังคงมีอยู่ สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกัน แม้มีอยู่เป็นส่วนน้อยเท่านั้นแต่ก็ยังสัมผัสได้ จึงส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมในบริเวณดังกล่าว และอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติได้

**คำสำคัญ:** ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์, ชายแดน, ประเทศไทย, มาเลเซีย

---

<sup>1</sup> Ph.D. (West Asian Studies), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

<sup>2</sup> M.A. (Malay Studies), คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

<sup>3</sup> M.A. (Malay Studies), คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

---

---

## Ethnic Relations in the Border of Thailand-Malaysia

---

---

*Abdulroning Suetair<sup>1</sup>, Nik Abdul Rakib Bin Nik Hassan<sup>2</sup>, Sawawee Padaamin<sup>3</sup>*

### Abstract

The objectives of the research on Ethnic Relations in Border of Thailand – Malaysia are to study the process of cultural assimilation and acceptance of culture, polity, education, and the impact of ethnic relations on the stability, security and peace of Thailand –Malaysia border areas. The research methodology adopted in this research are direct observation, focus group discussion, and interview- with the Malay Muslim and Thai Buddhist communities of Thailand–Malaysia border areas. The findings of this research are as follows ; a) The relations between Thai Buddhist and Malay Muslim have been generated between them in certain aspects such as food, language in daily life and inter-ethnic marriage that has led to their mutual understanding and cooperation. b) The political relations are different in various levels namely, more positive and cooperative in political activities at local level than national one. c) Education can be an important part in building the two ethnic communities. At kindergarten level the inculcation of bilateral relation between the two ethnic communities is the best in the sense that it can be easier to make way for their intimate friendship and mutual cultural acceptance in the future. At graduate level, education is able to bring a high level inter-ethnic relations between the two groups into existence. It can also create the sense of responsibility for them and their societies to understand their ways of life better that can further help widen their vision and apply various sciences which they have learnt in developing good relations between ethnic and social groups. d) The existence of prejudice still have an impact on the relationships between the two groups that has created a gap between them, hence, sometimes can make an impact on the society in that area and the security of the country at.

**Keywords:** Ethnic Relations, Border, Thailand, Malaysia

---

<sup>1</sup> *Ph.D. (West Asian Studies), Assistant Professor, College of Islamic Studies, Prince of Songkla University Pattani Campus*

<sup>2</sup> *M.A. (Malay Studies), Lecturer , Department of Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Sciences ,Prince of Songkla University Pattani Campus*

<sup>3</sup> *M.A. (Malay Studies), Lecturer , Department of Eastern Language, Faculty of Humanities and Social Scienes ,Prince of Songkla University Pattani Campus*

## บทนำ

สังคมในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาสนั้น จัดว่าเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์กล่าวคือ ในพื้นที่นี้ ไม่ได้มีเฉพาะชาวมลายูมุสลิมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่เท่านั้น หากแต่ยังประกอบด้วยชาวจีน และชาวไทยพุทธอยู่ด้วย จึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (culture diversity) ซึ่งความหลากหลายนี้ครอบคลุมถึงเรื่องชาติพันธุ์ ภาษา ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศาสนา และความเชื่อ นับแต่อดีตความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนชาวมุสลิมและกลุ่มชนไทยพุทธอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข มีการให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามประสาเพื่อนบ้าน และความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ทั้ง 2 ในสังคมบริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย ก็สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน ไม่เพียงทางวัฒนธรรมเท่านั้นแต่ยังมีความสัมพันธ์ทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจร่วมกันอีกด้วย

อย่างไรก็ตามหลังเกิดเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปี พ.ศ. 2547 อันนำไปสู่เหตุความรุนแรง สูญเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ความสูญเสียและความเจ็บปวดซึ่งเป็นผลกระทบจากเหตุการณ์ส่งผลให้เกิดความหวาดหวั่น ความไม่เข้าใจ ความหวาดระแวง และความอคติระหว่างชาติพันธุ์ทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่อยู่บริเวณชายแดนของประเทศไทย และมาเลเซีย น่าจะเป็นบริเวณที่มีความเปราะบางที่สุด ดังนั้นประเด็น **ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์**

**บริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย** จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ สังคมที่มีลักษณะพหุวัฒนธรรมเช่นนี้จะมีความสัมพันธ์และมีการผสมกลมกลืน มีการยอมรับทางวัฒนธรรมอย่างไร โดยไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้สึกต่อต้าน และมีผลกระทบต่อความมั่นคง และความสงบสุขของสังคมและประเทศหรือไม่อย่างไร

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการผสมกลมกลืนและการยอมรับทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมในด้านการเมือง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมในด้านการศึกษา
4. เพื่อศึกษาผลกระทบของความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ที่มีต่อความมั่นคง ความสงบสุขของสังคมบริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย

## สมมติฐานของการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ไทยพุทธและมลายูมุสลิมในบริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการผสมกลมกลืนและการยอมรับทางวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์ด้านการเมืองและ

การศึกษา ร่วมกันอย่างเข้าใจระหว่างชนต่างเชื้อชาติ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อความมั่นคง และความสงบสุขของสังคมในบริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี โดยกำหนดพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนชาวมลายูมุสลิมและชุมชนชาวไทยพุทธในอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ส่วนขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ด้านการเมือง ด้านการศึกษา และผลกระทบของความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ที่มีต่อความมั่นคง ความสงบสุขของสังคมบริเวณชายแดนไทย-มาเลเซีย

### วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์บริเวณชายแดนไทย-มาเลเซียนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมได้กำหนดชุมชนมลายูมุสลิมและชุมชนไทยพุทธ เพื่อทำการศึกษาชุมชนทั้งสองที่มีความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ โดยเลือกชุมชนมลายูจำนวน 3 ชุมชน และชุมชนไทยพุทธ 3 ชุมชนบริเวณชายแดนประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย การเลือกชุมชนมลายูมุสลิม

และชุมชนไทยพุทธนั้น จะเลือกชุมชนที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน โดยการศึกษาความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์มลายูมุสลิมกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพุทธ ในหมู่บ้านกูบู (ชุมชนมลายูมุสลิม) กับหมู่บ้านเกาะสวาด (ชุมชนไทยพุทธ) ตำบลไพรวัน อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส และหมู่บ้านฮุมอลานัส – ท่าแพรง (ชุมชนมลายูมุสลิม) กับหมู่บ้านบางน้อย (ชุมชนไทยพุทธ) ตำบลเจ๊ะเห อำเภอดากใบ จังหวัดนราธิวาส สำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพุทธและมลายูมุสลิมในประเทศมาเลเซียนั้น ได้ทำการเลือกพื้นที่การวิจัย คือหมู่บ้านเตอร์เบาะ หรือตือรือเบาะ (ชุมชนไทยพุทธ) กับหมู่บ้านเกลาโบรัน (ชุมชนมลายูมุสลิม) ตั้งอยู่ในตำบลเตอร์เบาะ อำเภอตุมปัต รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นในการสังเกตแบบมีส่วนร่วมจะมีผู้ช่วยวิจัยเข้าไปอาศัยอยู่ในชุมชนตลอดเวลา เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลตามกรอบที่กำหนดไว้ โดยนักวิจัยที่รับผิดชอบ 1 คน จะลงไปรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือในกรณีที่มีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน

การสนทนากลุ่ม นักวิจัยจัดสนทนากลุ่มกับประชาชนในชุมชนที่กำหนดเป็นพื้นที่การศึกษา ครั้งละ 7-10 คน โดยกำหนดชุมชนมลายูมุสลิมและชุมชนไทยพุทธในประเทศไทย 4 ชุมชน และชุมชนมลายูมุสลิมและชุมชนไทยพุทธในประเทศมาเลเซีย 2 ชุมชน แต่ละชุมชนทำการสนทนากลุ่ม

อย่างน้อย 3 ครั้ง แต่แต่ละครั้งห่างกันอย่างน้อย 1 เดือน โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแต่ละครั้งมีผู้ที่เคยเข้าร่วมครั้งก่อนอยู่ด้วย 1/3 เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นที่เกิดขึ้น ซึ่งจะต้องทำการสนทนากลุ่มทั้งหมด 9 ครั้ง ตลอดระยะเวลาการวิจัย

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก นักวิจัยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้นำชุมชนทุกสาขาอาชีพอย่างน้อยชุมชนละ 20 ราย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องตามกรอบการสัมภาษณ์ที่กำหนด

ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกได้นำมาประมวล วิเคราะห์เนื้อหาจนได้ข้อสรุปในแต่ละประเด็นคำถาม เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้

### นิยามศัพท์เฉพาะ

ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ คือ การสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีถิ่นฐานอยู่ในสังคมเดียวกัน

ชาวไทยพุทธ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณชายแดนประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย โดยมีทั้งสัญชาติไทยและสัญชาติมาเลเซีย

ชาวมลายูมุสลิม คือ กลุ่มชาติพันธุ์มลายูที่นับถือศาสนาอิสลามที่ตั้งถิ่นฐานในบริเวณชายแดนประเทศไทยและประเทศ

มาเลเซีย โดยมีทั้งสัญชาติไทยและสัญชาติมาเลเซีย

### สรุปผลการวิจัย

1. ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเพื่อนบ้าน มีความสัมพันธ์ที่ยาวนาน ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนและการยอมรับวัฒนธรรมของกันและกัน แม้จะมีภาษา ศาสนา วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองชาติพันธุ์มีการยืมคำในภาษาของแต่ละฝ่ายใช้ในการพูดประจำวัน ชาวไทยพุทธได้ยืมคำภาษามลายูมาใช้ในการสื่อสารระหว่างกัน ส่วนชาวมลายูมุสลิมเองก็มีการยืมคำภาษาไทยมาใช้ในการสื่อสารระหว่างกันด้วย ทำให้เกิดการยอมรับภาษาของอีกชาติพันธุ์ได้ มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาวมลายูมุสลิมมีการรับวัฒนธรรมการกินของไทยพุทธ ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารด้วยช้อน หรือการรับประทานอาหารไทย เช่น ต้มยำ ลาบ น้ำตก มีการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ โดยการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ระหว่างชาวมลายูมุสลิมกับชาวไทยพุทธเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้มีการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีทัศนคติที่ดี และทำให้เกิดเป็นการประสานใจในหมู่ญาติมิตรเป็นจำนวนมาก ชาวมลายูมุสลิมเป็นชาติพันธุ์ที่ยึดถือในหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งห้ามการแต่งงานกับคนต่างศาสนา

เมื่อเกิดการแต่งงานระหว่างทั้งสองชาติพันธุ์ จึงต้องมีการเปลี่ยนศาสนาของอีกฝ่ายมานับถือ ศาสนาของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้สามารถ แต่งงานกันได้

2. ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ระหว่าง ชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองนั้น ปรากฏว่า ความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับชาติจะมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นจะเป็นความสัมพันธ์ทางบวก มีการร่วมมือกัน มีการเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน มากกว่าการเมืองในระดับชาติและความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ด้วยเป็นสิ่งที่ชุมชนสามารถสัมผัสได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมด้านการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการปลูกฝังความสัมพันธ์ระหว่าง ชาติพันธุ์ และการเริ่มปลูกฝังความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ตั้งแต่อนุบาลเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ทำให้ได้มีโอกาสสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน มีความสนิทสนมกันเป็นการปูพื้นฐานในการยอมรับ วัฒนธรรมระหว่างกันและกัน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำให้นักเรียนไทยพุทธและมลายูมุสลิมเกิดความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ในระดับสูง ซึ่งจะพื้นฐานของการทำงานด้วยกันในอนาคต มีบทบาทต่อสังคมต่อไป

4. ความมโนคติทางชาติพันธุ์ระหว่าง ชาวไทยพุทธและมลายูมุสลิมยังคงมีอยู่ ซึ่งความมโนคติเหล่านี้ เป็นความรู้สึกที่แสดงออก เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวอยู่ด้วยกันในกลุ่มเดียวกัน ความมโนคตินี้แม้มีอยู่เป็นส่วนน้อยเท่านั้น แต่ยังสามารถสัมผัสได้ ทั้งในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพุทธที่มีต่อชาวมลายูมุสลิม และชาวมลายูมุสลิมที่มีต่อชาวไทยพุทธ สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกัน ซึ่งเมื่อเกิดช่องว่างแล้วสามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติได้

#### การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้มีการค้นพบหลายอย่าง ซึ่งการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ระหว่าง ชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมเป็น ความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเพื่อนบ้าน ด้วยความสัมพันธ์ที่มีมาอย่างยาวนาน ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนและการยอมรับวัฒนธรรมของกันและกัน แม้ว่าแต่ละชาติพันธุ์จะมีภาษา ศาสนา วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองชาติพันธุ์มีการยืมคำใน ภาษาของแต่ละฝ่ายใช้ในการพูดประจำวัน ชาวไทยพุทธได้ยืมคำภาษามลายูมาใช้ในการสื่อสารกันระหว่างกัน ส่วนชาวมลายูมุสลิมเองก็มีการยืมคำภาษาไทยมาใช้ในการสื่อสารระหว่างกันด้วย ทำให้เกิดการยอมรับในภาษาของชาติพันธุ์อื่น มีการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

ทำให้เกิดเป็นความเป็นหนึ่งเดียวบนความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาวมลายูมุสลิมมีการรับวัฒนธรรมการกินของไทยพุทธ ไม่ว่าจะเป็นการรับประทานอาหารด้วยช้อน หรือการรับประทานอาหารไทย เช่น ต้มยำ ลาบ น้ำตก มีการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ โดยการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ระหว่างชาวมลายูมุสลิมกับชาวไทยพุทธเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้มีการดำเนินชีวิตร่วมกัน มีทัศนคติที่ดี และทำให้เกิดเป็นการประสานใจในหมู่ญาติมิตรเป็นจำนวนมาก ชาวมลายูมุสลิมเป็นชาติพันธุ์ที่ยึดถือในหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งห้ามการแต่งงานกับคนต่างศาสนา เมื่อเกิดการแต่งงานระหว่างทั้งสองชาติพันธุ์ จึงต้องมีการเปลี่ยนศาสนาของอีกฝ่ายมานับถือศาสนาของอีกฝ่ายหนึ่ง เพื่อให้สามารถแต่งงานกันได้ ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เองที่มีส่วนในการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสองกลุ่มมีการผสมกลมกลืนและยอมรับวัฒนธรรมของกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Nik Abdul Rakib Bin Nik Hassan (2003) ที่ค้นพบว่าการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมในสังคมมลายูจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนมลายูและชาวไทยพุทธนั้นเกิดจากการแต่งงานข้ามเผ่าพันธุ์ กลุ่มคนที่แต่งงานเหล่านี้บางส่วนได้กลายเป็นตัวเชื่อมระหว่างชุมชนไทยพุทธกับชุมชนมลายูมุสลิม ให้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้น สอดคล้องกับ Mek Kerin Eh Kan

(2001) ที่ค้นพบว่าชาวมลายูเชื้อสายไทยพุทธที่ชาวมลายูเรียกว่า “ออรังเซียม” นั้นมีความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ที่ดีกับชาวมลายูมุสลิมในประเทศมาเลเซีย ทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อมีงานทางสังคมในชุมชนชาวมลายูมุสลิมชาวมลายูเชื้อสายไทยพุทธก็จะเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ในทางกลับกันเมื่อชุมชนชาวมลายูเชื้อสายไทยพุทธมีการจัดงานขึ้นในกรณีงานนั้นไม่ขัดหลักการของศาสนาอิสลามชุมชนชาวมลายูมุสลิมก็จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือร่วมงานด้วย และสอดคล้องกับ Chanthira Kunthong (1991) ที่ค้นพบว่า ชุมชนไทยในประเทศมาเลเซียยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมลายู วิถีชีวิตมลายู ชุมชนชาวไทยกับชุมชนชาวมลายูในพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้นสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน สำหรับกิจกรรมทางสังคมนั้น ปรากฏว่าชุมชนชาวไทยพุทธมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางกิจกรรมของชาวมลายูมุสลิม และในทางกลับกันชุมชนชาวมลายูมุสลิมก็ได้มีส่วนร่วมในบางกิจกรรมของชุมชนชาวไทยพุทธที่ไม่ขัดกับหลักการศาสนาอิสลาม

2. ความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง การปกครองนั้น มีการค้นพบว่า ความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับชาติจะมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างจากความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยความสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่นจะเป็น

ความสัมพันธ์ทางบวก มีการร่วมมือกัน มีการเข้าร่วมเป็นกลุ่มเดียวกันมากกว่าการเมืองในระดับชาติ โดยทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกบริหารองค์การส่วนตำบล (อบต.) หรือว่าเทศบาลเมือง และที่สำคัญกลุ่มการเมืองที่เข้าร่วมในการเลือกตั้งนั้น มีการสร้างเครือข่ายโดยการรับสมาชิกของกลุ่มที่เป็นคนจากอีกชาติพันธุ์หนึ่ง ซึ่งในแต่ละกลุ่มการเมืองที่เข้าร่วมในการเลือกตั้ง ต้องมีสมาชิกหรือผู้สนับสนุนที่คละกันระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิม ดังนั้นความสัมพันธ์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความร่วมมือ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสามัคคีปรองดอง ที่ชุมชนทั้งสองมีผลประโยชน์โดยตรง และชุมชนทั้งสองสามารถสัมผัสได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสำนึกทางชาติพันธุ์ของตนเองที่นำไปสู่การปฏิสัมพันธ์กับชนชาติพันธุ์อื่น ๆ ดังที่ Thomas Fredrik Weybye Barth (1969) ที่ได้เสนอว่าลักษณะของชาติพันธุ์ควรจะมีลักษณะดังนี้คือ สมาชิกของกลุ่มต้องสำนึกตนเองว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่สัมพันธ์กันสองด้านคือ ปัจเจกบุคคลจะต้องมีสำนึกและรู้สึกร่วมต่อกลุ่มตระหนกอยู่เสมอว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ ในขณะที่เดียวกันกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่างยอมรับว่าคน ๆ นั้นมีคุณสมบัติและลักษณะที่รวมเข้ากับกลุ่มนั้น ๆ ได้

3. สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิมด้านการศึกษา นั้นว่าการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการปลูกฝังความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ โดยการเริ่มปลูกฝังความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ตั้งแต่วัยอนุบาลเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ทำให้นักเรียนในระดับอนุบาลเริ่มรู้จัก เริ่มมีเพื่อนต่างชาติพันธุ์ สิ่งเหล่านี้สามารถสร้างโอกาสด้านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน ในฐานะที่มีบุตรหลานเรียนอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ไม่เพียงเท่านั้นยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูบาอาจารย์กับลูกศิษย์ตลอดไปอีกด้วย ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ในระดับอนุบาล หรือประถมศึกษาสามารถสร้างความสนิทสนมและเป็นการปูพื้นฐานในการยอมรับวัฒนธรรมระหว่างกันและกัน ทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในช่วงก่อนการออกสู่ตลาด แรงงาน ทำให้นักศึกษาไทยพุทธและชาวมลายูมุสลิมเกิดความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ในระดับสูงขึ้น ซึ่งจะพื้นฐานของการทำงานด้วยกันในอนาคต ซึ่งเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเข้าสู่ตลาดแรงงาน ย่อมทำให้เกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาอาศัย ทั้งในด้านส่วนตัวและด้านหน้าที่การงาน อันจะเป็นการพัฒนาสังคมในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับแพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (2546) ที่ค้นพบว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ทำให้เกิดการสร้างสำนึกทางชาติพันธุ์ขึ้นภายในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน มีกระบวนการ

ให้ความหมายและสร้างตัวตนของกลุ่มเพื่อจำแนกกลุ่มตนจากกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน โดยการใช้ประวัติศาสตร์ความเป็นมา วัฒนธรรมทางภาษาและความเชื่อที่แสดงออกผ่านประเพณีและพิธีกรรม ซึ่งกระบวนการสร้างสำนึกทางชาติพันธุ์นี้คนทั้งสองกลุ่มชาติพันธุ์ได้กระทำผ่านสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ทางสังคม เช่น ครอบครัว สถาบันทางศาสนา โรงเรียน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

4. ความมื่อคติทางชาติพันธุ์ระหว่างไทยพุทธและมลายูมุสลิมยังคงมีอยู่ ซึ่งความมื่อคติเหล่านี้ เป็นความรู้สึกที่แสดงออกเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ความมื่อคตินี้แม้มีอยู่เป็นส่วนน้อยเท่านั้นแต่ยังสามารถสัมผัสได้ ทั้งในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพุทธที่มีต่อชาวมลายูมุสลิม และชาวมลายูมุสลิมที่มีต่อชาวไทยพุทธ สอดคล้องกับ Chaiwat Satha-Anand. (1992) ที่ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ของฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ ในงานเรื่อง Pattani in the 1980s : Academic Literature and Politics stories ไว้ว่างานของฉวีวรรณมีเรื่องเล่าซึ่งแฝงด้วยอคติ ยกตัวอย่าง เช่น เรื่องราวของช่างตัดผมผู้อาศัยในปัตตานีเป็นเวลากว่า 20 ปี ที่ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านซึ่งเป็นมุสลิมของเธอได้ และกลุ่มพ่อค้าแม่ขายชาวไทยที่อาศัยในย่านคนไทยที่แวดล้อมโดยหมู่บ้านของชาวมุสลิม “เกลียดชังชาวมุสลิมอย่างไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน นอกจากความแตกต่าง” (Chavivun

Prachuabmoh 1980: 202 อ้างถึงใน Chaiwat Satha-Anand. 1992:4) โดยที่ชาวมลายูมุสลิมจะเรียกชาวไทยพุทธว่า คนสยาม หรือ ออแซซีแย ซึ่งเป็นคำเรียกที่แบ่งแยกความเป็นชาติพันธุ์ ในทางกลับกันชาวไทยพุทธจะเรียกชาวมลายูมุสลิมว่า คนแขก ซึ่งเป็นคำเรียก คนมุสลิม หรือคนไทยมุสลิมในขณะที่อยู่ต่อหน้ากลุ่มชาติพันธุ์มลายู ซึ่งความรู้สึกอคติแปลกแยกเหล่านี้ นับเป็นสิ่งที่อันตรายเป็นอย่างมาก สามารถทำให้เกิดช่องว่างระหว่างกลุ่มพันธุ์ทั้งสองได้ คำว่า “แขก” นี้สำหรับชาวมุสลิมที่อยู่นอกพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ หรือชาวมุสลิมภาคใต้ตอนบน และภาคกลาง ชาวมุสลิมเหล่านั้นสามารถรับได้เมื่อคนอื่นเรียกพวกเขาว่า แขก และบางครั้งเมื่อบุตรหลานไปเรียนศาสนา มีผู้ปกครองบางส่วนจะเรียกว่า ไปเรียนหนังสือแขก แต่สำหรับสามจังหวัดชายแดนใต้ ชาวมุสลิมไม่สามารถรับคำว่า “แขก” ได้ เพราะเกิดจากการโยงเข้ากับการเมือง และประวัติศาสตร์ ดังนั้น เมื่อมีกลุ่มบุคคลที่ต้องการสร้างความแตกแยกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสอง จึงเป็นสิ่งที่ง่าย และเพราะบางความรู้สึกเป็น “พวกเขา พวกเรา” สามารถสร้างความห่างของช่องว่างระหว่างกัน ทำให้เกิดความรู้สึกกลุ่มชาติพันธุ์นิยม ความรู้สึกที่ชาติพันธุ์ตนเองมีความเหนือกว่าอีกชาติพันธุ์หนึ่ง เมื่อกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งมีความรู้สึกในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันว่าเป็น “พวกเรา” และความรู้สึกว่าอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเป็น “พวก

เขา” แล้ว สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยชาติได้

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้พบความจำเป็นที่รัฐจะต้องให้การยอมรับ และบริหารจัดการเรื่องความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ โดยการสร้างสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยนโยบายพหุสังคม (Plural Society) ดังที่หลาย ๆ ชาติได้ดำเนินการและประสบผลสำเร็จจนสามารถสร้างสังคมสันติสุขขึ้นมาได้ รัฐบาลสมควรให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ มลายูมุสลิมกับชาติพันธุ์ไทยพุทธ สำหรับข้อเสนอแนะมีดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีรักชาติอดลักษณะแต่ละชาติพันธุ์ มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ ของชาวไทยพุทธและมลายูมุสลิม ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในท้องถิ่น และให้การยอมรับถึงคุณค่าของวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน เช่น กิจกรรมในวันมาฆบูชา (งานเลี้ยงในวันแต่งงาน) ซึ่งเป็นกิจกรรมของชาวมลายูมุสลิมที่ชาวไทยพุทธสามารถร่วมกิจกรรมได้

2. รัฐบาลโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์ไทยพุทธกับมลายูมุสลิม ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

และการบันทึกภาพในลักษณะภาพนิ่ง ภาพถ่ายวีดิทัศน์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้าต่อไป

3. รัฐบาลควรจัดให้มีการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์และความรู้เกี่ยวกับศาสนาของแต่ละชาติพันธุ์ เช่นที่รัฐบาลมาเลเซียได้ดำเนินในสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้แต่ละชาติพันธุ์ได้เรียนรู้ถึงความเป็นมา ภูมิหลังของแต่ละชาติพันธุ์ อันจะสร้างความเข้าใจในแต่ละชาติพันธุ์ ทำให้แต่ละชาติพันธุ์ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน สนับสนุนกัน ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไป และทำให้เข้าใจเรื่องวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละชาติพันธุ์ ชาวไทยพุทธได้เรียนรู้ถึงความเป็นมาของชาติพันธุ์มลายูมุสลิม และชาวมลายูมุสลิมต้องเรียนรู้ถึงความเป็นมาของชาติพันธุ์ไทยพุทธ

4. ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทั้งสองชาติพันธุ์สามารถร่วมทำงานกันได้ โดยไม่ขัดกับหลักการศาสนาของแต่ละฝ่าย อันจะเป็นการพัฒนาสังคมต่อไป ซึ่งสามารถลดความขัดแย้ง ความหวาดระแวงระหว่างสองกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความแตกต่างกัน โดยหน่วยงานของรัฐเกี่ยวข้องเป็นผู้ริเริ่มและกระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง และจัดให้มีโอกาสร่วมงานในเรื่องของภาษา วัฒนธรรม ประเพณี วิถีคิด

5. ควรได้นำผลการศึกษาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวมลายูมุสลิม ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งในการศึกษากลุ่มชนต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา และต่างความเชื่อ เพื่อความเข้าใจและปฏิบัติต่อกันได้ถูกต้อง

6. ข้าราชการ บุคลากร ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สมควรศึกษาความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดดังกล่าว โดยเฉพาะข้าราชการครูและอาจารย์ต้องศึกษาและเตรียมตัวเป็นอย่างดีในการใช้ข้อชี้แนะแก่นักเรียน และนักศึกษา เพื่อทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชาติพันธุ์มีความแน่นแฟ้นขึ้น

### กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติที่ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

### บรรณานุกรม

- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2547). ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. (2546). ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวมลายูมุสลิมและชาวจีนในย่านสายกลาง จังหวัดยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขามานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Barth, Fredrik. (1969). **Ethnic Groups and Boundaries the Social Organization of Culture Difference**. Second printing, Boston: Little Brown Company.
- Bin Nik Hassan, Nik Abdul Rakib. (2003). Siamisation of Malay Ethnic in Southern Thailand: A case study in Bachok Distric ,Narathiwat Province., Master Thesis ,Universiti Malaya.
- Eh Kan, Mek Kerin. (2001). **Hubungan Etnik dan asimilsi : satu kajian kes di Kampung Tas Baling , Kedah**. Academic exercise (B.A) Jabatan Sosio-Budaya Melayu, Akademi Pengaian Melayu, Universiti Malaya.
- Kunthong, Chanthira. (1991). **Orange Thai di Simpang Empat: satu kajian mengenai iidentiti dan hubungan etnik di perkampungan Thai di Simpang Empat, Baling Kedak**. Academic exercise (B.A) Universiti Malaya.
- Satha-Anand, Chaiwat. (1992). "Pattani in the 1980s: Academic Literature and Politics stories." In *Sojourn* (ISEAS), 7, No. 1, (February 1992).